

نقش بیمه در اقتصاد ملی شورایی در حال توسعه

از: بهزاد ایثاری

مقاله‌ای که از نظر تان می‌گذرد گزیده‌ای از سخنرانی آقای بهزاد ایثاری در اجلاس اتحادیه بیمه‌گران آسیائی و آفریقائی می‌باشد که در شهریور ماه امسال در شهر پیونگ‌یانگ پایتخت کره شمالی ایراد گردیده است. موضوع اصلی سخنرانی کاربرد شاخصهای سنجش موقعیت صنعت بیمه و تأثیر آن بر اقتصاد ملی و استفاده از روش پیشنهادی جهت اندازه‌گیری مطلوبیت خدمات بیمه در کشورهای در حال توسعه است.

۱- مقدمه:

فهرست شاخصهای مورد نظر در انتهای این مقاله برای استفاده آیندگان آمده است.

۱-۵- آخرین هدف این مقاله عرضه مدلی جهت اندازه‌گیری مطلوبیت بیمه در اقتصاد ملی کشورهای در حال توسعه و روش توسعه کمی و کیفی در آن بوده است.

۱-۱- اهمیت بیمه در ارتباط با اقتصاد کشورهای در حال توسعه با تناقضاتی روبرو می‌باشد. هدف این مقاله بررسی عوامل ملی است که بیمه به سبب آن اهمیت اقتصادی یافته و چگونگی تعاریف بعمل آمده از این عوامل موجب برداشتی نادرست از نقش بیمه در اقتصاد مطلوب کشورهای در حال توسعه گردیده است.

۲- نقش بیمه در اقتصاد جهانی

۲-۱- بنابه تعاریف و آنچه مورد توافق است، بیمه به سه دلیل نقش قابل توجهی در اقتصاد جهانی یافته است.

۱-۲- برای دستیابی به تعاریف مناسبتر باید تغییرات قابل توجهی در عوامل تشخیص دهنده موجود آورد. هدف دیگر این مقاله بررسی معیارهای دیگری است که سیمای واقعی عملکرد بیمه و نقش مؤثر آن را در اقتصاد کشورهای در حال توسعه بیان دارد.

۲-۲- اولین عامل، توان نادر آن در قبول ریسک و جبران زیانهای مالی می‌باشد. به عبارت دیگر بیمه می‌تواند بیمه‌گذار را از نظر مالی و در صورت تحقق خطر در شرایط قبل از وقوع حادثه قرار دهد.

۱-۳- در نیل به چنین نظمی توصیه می‌گردد تا شاخصهای اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی متعددی مورد مطالعه قرار گیرد. انجام چنین مطالعه‌ای می‌تواند تصویر دقیقتری از نفوذ فعالیت بیمه در بخشهای مختلف اقتصاد ملی را بدست دهد.

۲-۳- دومین عامل، توان بیمه در ایجاد منابع مالی در فواصل زمانی بین دریافت و پرداخت حق بیمه و خسارات از مجموعه‌های پراکنده و مستقل می‌باشد این منابع سرمایه‌گذاری شده و موجب پیدایش درآمدهای دیگری می‌گردد.

۱-۴- نگارنده موفق به تجزیه و تحلیل حدود تأثیر پذیری شاخصهای یاد شده از بیمه با توجه به محدودیت موضوع این مقاله نگردیده است هر چند

جهت دیگری از اهمیت بیمه را مورد مطالعه و شناسایی قرار داده‌اند که تا حدودی مجادله‌انگیز می‌باشد. دیدگاه جدید نگاهی دارد به موضوع افزایش ریسک-پذیری بیمه در جامعه و قبول خطر از طرف جامعه در مقابله با ناشناخته‌ها و استفاده بیشتر از منابع طبیعی و ابداعات و اختراعات جدید که تنها در پناه امنیت مالی بوجود آمده توسط بیمه‌امکان پذیر می‌باشد. اهمیت این دیدگاه و نقش آن در اقتصاد ملی در حسابهای ملی کاملاً نادیده گرفته شده است لیکن می‌توان باور داشت که اعتبار این دیدگاه در اقتصاد جهانی در آینده مورد بحث و مذاقه بیشتری قرار خواهد گرفت.

۲-۵- در انجام نقشهای گفته شده صنعت بیمه داده‌های دیگری را نیز بوجود آورده است که نباید از اهمیت آن در اقتصاد ملی غافل ماند.

۲-۶- از جمله این داده‌ها، افزایش ارزش افزوده در اقتصاد کلان می‌باشد که حاصل تفاضل حق بیمه و تعهدات بیمه است.

۲-۷- همچنین اهمیت آن در ایجاد کار و فرصتهای اشتغال در جوامعی است که بیمه هنوز توسط نیروی انسانی فراگیر اداره می‌شود.

۲-۸- بالاخره نمی‌توان نقش بیمه را به عنوان پرداخت‌کننده مالیات از عملیات درآمد و سود خود به اقتصاد ملی نادیده گرفت.

۳- شاخص‌های اقتصادی صنعت بیمه

۳-۱- میزان موفقیت در عرضه خدمات بیمه معمولاً توسط دو شاخص اقتصادی اندازه‌گیری می‌شود. شاخص فراوانی و شاخص نفوذ بیمه (نسبت حق بیمه به کل جمعیت یا حق بیمه سرانه و نسبت کل حق بیمه به تولید ناخالص ملی)

۳-۲- فراوانی بیمه مبین متوسط حق بیمه سرانه جامعه است. این شاخص عمدتاً به منظور تشخیص میزان توسعه و توزیع بیمه و تمایل بیمه‌گذاران به

خدمات بیمه به کار می‌رود.

۳-۲- اقتصاددانان بیمه‌فراوانی بیمه‌را در ارتباط با درآمدها و عایدات مورد مطالعه قرار می‌دهند و براین باورند که نوسانات درآمدها و عایدات به شدت در تمایل بیمه‌گذاران نسبت به خرید بیمه تأثیر می‌گذارد.

۳-۴- چنین باوری در مورد کشورهای درحال توسعه قابل تأمل می‌باشد زیرا در اکثر این کشورها صنعت بیمه دوران اولیه رشد را سپری می‌نماید.

۳-۵- شاخص نفوذ بیمه‌ای مبین رشد و افزایش بیمه در قیاس با سایر فعالیت‌های اقتصادی می‌باشد و موقعیت توسعه و نقش آن را در اقتصاد ملی نشان می‌دهد.

۳-۶- نشریه زیگما، از انتشارات شرکت بیمه اتکائی سوئیس در شماره پنجم سال ۱۹۸۸ خود شاخصهای یاد شده را در کشورهای توسعه یافته و درحال توسعه درج نموده است که گزیده‌ای از آن به شرح جداول صفحه بعد است:

۳-۷- آنچه ملاحظه شد کاربرد معمولی آمار است که خلاء و فاصله‌ها را اندازه‌گیری نموده و با استفاده از معیارهای مشخص آن را نشان می‌دهد که بهر حال در نوع خود مطلوب است و وضعیت بازار بیمه جهانی را به درستی نشان می‌دهد. ولی باید از این که این آمار گویای موقعیت واقعی کشورهای درحال توسعه باشد تردید نمود و این موضوعی است که در ادامه این مقاله بدان پرداخته می‌شود.

۴- اهمیت نقش بیمه در اقتصاد کشورهای درحال توسعه

۴-۱- تا آنجائی که نگارنده مطلع می‌باشد تاکنون در کشورهای درحال توسعه مطالعاتی در مورد زیان ملی بیمه پذیر انجام نشده است. عدم وجود آمار و کافی نبودن داده‌ها و اطلاعات از جمله دلایل ناتوانی در انجام چنین مطالعاتی می‌باشد.

۴-۲- علیرغم مطلب فوق با استناد به تجربه می‌توان اطلاعاتی از گروههای همگون و مستقل بدست

شاخص نقود بیمه‌ای سال ۱۹۸۶ مبالغ به دلار آمریکا

ردیف	کشور	متوسط حق بیمه سرانه	بیمه غیرعمر	بیمه عمر
۱	۱- کشورهای توسعه یافته سوئیس	۱۷۴۶/۵	۸۰۸/۵	۹۳۰
۲	ایالات متحده آمریکا	۱۵۳۵/۹	۹۱۵/۳	۶۲۰/۶
۳	ژاپن	۱۳۹۹/۲	۴۱۸/۱	۹۸۱/۱
۴	آلمان	۹۷۷/۷	۵۶۳/۲	۴۱۴/۵
۵	نروژ	۸۷۴/۸	۴۳۷/۴	۴۳۷/۴
۴۰	۲- کشورهای در حال توسعه عراق	۳۴/۹۰	۳۰/۲	۴/۷
۴۵	ساحل عاج	۱۵/۴۰	۱۴/۲	۱/۲
۵۰	مصر	۱۱/۸	۹/۷	۲/۱
۵۵	گینه	۸/۱	۶/۳	۱/۸
۶۰	نیجریه	۱/۹	۱/۴	۰/۵

شاخص نقود بیمه (درصد)

ردیف	کشور	کل حق بیمه به تولید ناخالص ملی	بیمه غیرعمر	بیمه عمر
۱	۱- کشورهای توسعه یافته آمریکا	۸/۸۴	۵/۲۷	۳/۵۷
۲	ایرلند	۸/۴۸	۳/۴۹	۴/۹۹
۳	انگلستان	۸/۳۴	۳/۳۹	۴/۹۵
۴	ژاپن	۸/۳۰	۲/۴۵	۵/۷۵
۵	آفریقای جنوبی	۷/۸۳	۱/۶۱	۶/۲۲
۲۵	۲- کشورهای در حال توسعه سنگاپور	۲/۵۶	۱/۴۳	۱/۱۳
۳۰	مجارستان	۱/۹۸	۱/۴۸	۰/۰۶
۳۵	فیلیپین	۱/۵۲	۰/۷۲	۰/۸۰
۴۰	گواتمالا	۱/۱۶	۰/۵۸	۰/۵۸
۴۵	چین	۰/۶۵	۰/۵۲	۰/۱۳

اعمال قوانین و یا مقررات خاصی که خرید بیمه را اجباری می‌نماید بدست می‌آید .

۴-۴- در اکثر کشورهای در حال توسعه بخش قابل توجهی از حق بیمه از طریق یاد شده فوق یعنی

آورد که تا حدود زیادی فاقد اشتباهات آماری باشد این اطلاعات می‌تواند شامل موارد زیر گردد :

۳-۴- چه میزان درآمد حق بیمه از طریق سازمانهای دولتی و یا نیمه دولتی بوجود می‌آید و یا در نتیجه

۵- سنجش تأثیر بیمه در اقتصاد ملی

۱-۵- چند سال قبل زمانی که مطالعاتی به منظور شناخت موقعیت فعلی و روند حرکت صنعت بیمه کشور در شرف انجام بود، کارشناسان آمار که از نزدیک با این پروژه قصد همکاری داشتند ضرایب و شاخصهای فراوانی را به عنوان ابزار سنجش پیشنهاد می نمودند. اکثر این شاخصها گرفته شده از عقل سلیم است و در ظاهر بسیار ساده و معمولی می نماید لیکن کاربرد آن در سنجش موقعیت صنعت بیمه و تأثیر آن در اقتصاد ملی قابل ملاحظه است.

۲-۵- تخصص و نیروی انسانی کارآمد و یکی از عوامل رشد در هر سیستم بیمه‌ای وجود نیروی انسانی ماهر و آگاه به تکنولوژی خاص این صنعت است. شاخص زیرین جهت اندازه‌گیری میزان مطلوب این امر در صنعت بیمه بکار گرفته می شود.

تعداد فارغ التحصیلان بیمه

کلیه کارکنان صنعت بیمه

نتایج به این شرح قابل اندازه‌گیری است. چنانچه ضریب فوق از ۲۵ درصد تجاوز نماید نمایانگر مطلوب بودن سطح کارشناسی در صنعت بیمه است. بین ۱۵ درصد تا ۲۵ درصد رضایت بخش باید تلقی شده و کمتر از آن ضعیف و ناکافی خواهد بود.

۳-۵- استمرار آموزش و مشارکت دائمی کارکنان صنعت بیمه در این امر نیز یکی دیگر از شاخصهای سنجش موقعیت صنعت بیمه هر کشور است که ارزش و اهمیت آن بر همگان روشن می باشد. شاخص زیر به منظور ارزیابی این روند در نظر گرفته شده است. تعداد کارکنانی که در طول سال آموزش دیده‌اند

تعداد کل کارکنان

حد مطلوب برای شاخص فوق ۳۰ درصد می باشد و بین ده تا سی درصد رضایت بخش خواهد بود و کمتر از آن را باید ناکافی تلقی نمود.

۴-۵- میانگین سن کارکنان گروه را نیز یکی دیگر از عوامل و ابزار سنجش رشد و پیشرفت به حساب

سازمانهای دولتی و قوانین اجباری بدست می آید. در نتیجه در سطح ملی عملیات بیمه بیشتر به عملیات حسابداری شباهت می یابد که صرفاً " منابع مالی پیش‌بینی شده را در حسابهای ملی جابجا می نماید.

۵-۴- اطلاعات دوم در مورد ساختار داخلی مؤسسات بیمه در کشورهای در حال توسعه می باشد. ۶-۴- این اطلاعات شامل تعداد شرکتهای بیمه عمر و غیر عمر و سهم هریک از کل تولید و ماهیت مالکیت آن می باشد که هریک از موارد یاد شده می تواند تأثیر قابل ملاحظه‌ای در اهمیت بیمه برای اقتصاد کشورهای در حال توسعه داشته باشد.

۷-۴- اطلاعات مربوط به " جبران خسارات " و " انتقال ریسک " نیز که می بایستی در برگیرنده کم بیمه شدن و یا ناکافی بیمه شدن و همچنین پرداخت دقیق و سریع خسارت باشد و مسائلی از قبیل مدیریت عرضه خدمات بیمه، بخش دیگری از مجموعه دانسته‌هاست که در شکل‌گیری نهایی اطلاعات ضروری می باشد.

۸-۴- هریک از عناوین یاد شده فوق در تعیین میزان و درجه اهمیت بیمه در اقتصاد در حال توسعه هر کشور مؤثر می باشد و می بایستی بطور همه جانبه مورد مطالعه قرار گیرد.

۹-۴- اطلاعات مربوط به مالکیت خارجی نیز در این روند مؤثر است علی‌الخصوص این موضوع در کشورهایی که از نظر درآمد بین طبقات جامعه اختلاف زیادی وجود دارد و در نتیجه تقاضا برای خدمات بیمه، کیفیت‌های مختلفی را می طلبد بسیار یا اهمیت باید تلقی شود.

۱۰-۴- اطلاعات مورد نیاز درباره عملیات بیمه محدود به موضوعات فوق نمی‌گردد، سؤالات ویژه‌های بیشتر از آن برای شناسایی موقعیت بازار بیمه و نقش آن در رشد و توسعه اقتصادی ملی هر کشور لازم است. ضرایب و شاخصهای زیرین تا حدودی در تحقق این امر می تواند مؤثر باشد.

- ۵- میزان حق بیمه ناخالص در قیاس با حق بیمه خالص شرکتهای خارجی فعال در کشور
- ۶- تعداد نمایندگان بیمه عمر و غیرعمر
- ۷- تعداد کارگزاران (دلالان) بیمه
- ۸- میزان حق بیمه‌های تولید شده توسط نماینده و یا کارگزار بیمه از کل تولید
- ۹- میزان حق بیمه حاصل از قوانین اجباری و یا مقررات بانکی و غیره
- ۱۰- سهم تولید حق بیمه از شهرها و روستاها
- ۱۱- ضریب خسارت و هزینه
- ۱۲- بازده سرمایه‌گذاری منابع مالی صنعت بیمه (حق بیمه و ذخائر)
- ۱۳- درصد خسارات معوقه از کل خسارات
- ۱۴- تعداد مدارس و مؤسسات آموزشی بیمه
- ۱۵- تعداد فارغ التحصیلان بیمه در سال
- ۷-۵- بدون تردید می‌توان موضوعات بسیار دیگری را به فهرست پانزده‌گانه فوق اضافه نمود و با بررسی‌های زمان‌بندی شده به روند و جهت و میزان توسعه یک صنعت بیمه‌آگاهی یافت. لیکن این ارزیابی‌ها صرفاً "متوجه فعال بودن و یا غیرفعال بودن صنعت بیمه می‌باشد و اینکه آیا جامعه بطور کامل از عرضه خدمات بیمه بهره‌مند می‌گردد؟ موضوع دیگری که باید بدان پرداخته شود و آن اندازه‌گیری نتایج فعالیت یک صنعت بیمه در کشور مورد نظر می‌باشد.

۶- اندازه‌گیری نتایج

- ۱-۶- امید و آرزوی انسان به برقراری تأمین دائمی، موجب گردید تا بشر در جستجوی ابزار و امکاناتی جهت ایجاد تضمین و حمایت مالی در دوران ناملازمات اقتصادی باشد. جوامع امروزی بطور روز-افزون متوجه تحقق چنین نیازی می‌باشند و همین امر به تنهایی اهمیت بیمه را که به درستی مهمترین ابزار جهت نعیم و گسترش تأمین است بوضوح مشخص می‌سازد.

آورده‌اند و کارشناسان براین باورند که برای یک بیمه پویا گردش نیروی کار و حفظ میانگین‌های سنی ضروری می‌باشد. شاخص زیرین آیدین منظور انتخاب شده است.

سن کارکنان

تعداد کل کارکنان

میانگین بین ۲۵ تا ۳۵ سال مطلوب تلقی می‌شود. بین ۳۵ تا ۴۰ رضایت‌بخش و بیشتر از ۴۰ را باید زیاد و مسن تلقی نمود.

۵-۵- میزان حقوق و دستمزد را باید یکی دیگر از عوامل رشد به حساب آورد و علل بسیاری از نارساییها را در سطح و نحوه تعیین آن تلقی نمود. شاخص زیر به عنوان نمونه‌ای برای اندازه‌گیری مطلوبیت میزان حقوق و دستمزد در نظر گرفته شده است هر چند نتیجه-گیری از آن باید با توجه به ساختار خاص هر مؤسسه بیمه در یک صنعت مورد بررسی قرار گیرد و همچنین نحوه توزیع آن نیز نیاز به مطالعه و بررسی خاص خود را دارد.

حقوق و مزایای کل کارکنان

حق بیمه خالص

چنانچه درصد حاصل از شاخص فوق در حدود ۱۰٪ باشد باید آن را مطلوب تلقی نمود. بین ۸ تا ۱۰٪ رضایت‌بخش و کمتر از آن را باید به حساب ناکافی گذارد.

- ۶-۵- بجز موارد یاد شده فوق، موضوعات بسیار دیگری قابل شاخص‌گیری و بررسی و مطالعه برای سنجش موقعیت صنعت بیمه می‌باشد که ذیلاً "به پانزده مورد دیگر صرفاً" جهت مطالعات آینده اشاره می‌شود.
- ۱- تعداد شرکتهای بیمه عمر و غیرعمر و یا شرکتهایی که در تمام رشته‌ها فعالیت می‌نمایند.
- ۲- سهم هریک از شرکتهای بیمه از بازار تولید
- ۳- درصد تولید هریک از رشته‌های بیمه
- ۴- میزان حق بیمه ناخالص در قیاس با حق بیمه خالص شرکتهای داخلی

مورد تلقی می شود هر چند خطرات دیگری نیز در کاهش ارزش اموال مؤثر می باشند .

۸-۶- برای اندازه گیری کاهش ارزش، روش تعیین ارزش به قیمت جایگزینی پیشنهاد می گردد که بهر حال بیشتر مورد توجه جامعه است .

۹-۶- قدم بعدی اکتساب داده های جمع آوری شده در طول یک دوره معین است که در جدول خاصی تحت ستون کاهش ارزش (اموال) ثبت خواهد شد .
۱۰-۶- برای بررسیهای دقیق تر آتی پیشنهاد می گردد که اطلاعات جزئی تری از چگونگی تحقق خطر و کمیت و کیفیت آن نگهداری شود .

۱۱-۶- سوخت (زیان) عمر شامل کلیه حوادث منجر به آسیب جسمی به افراد جامعه می باشد خواه نتیجه آن به فوت و یا از کارافتادگی و نقص عضو بیانجامد و خواه صرفاً " هزینه های درمان و معالجه را دربرگیرد .

۱۲-۶- پس از جمع آوری کلیه ارقام مربوط به سوخت (زیان) عمر آن را در ستون دوم از جدولی که قبلاً بدان اشاره شد تحت عنوان کاهش ارزش (عمر) درج می شود .

۱۳-۶- آخرین اقدام محاسبه زیان و یا سوخت حقوقی می باشد که منظور از آن زیان به اشخاص در اثر اقدامات غیر عمدی زیان آور به دیگران می باشد . متأسفانه آثار این زیان ملی بدلیل عدم آشنائی جوامع کشورهای در حال توسعه به حقوق خود بسیار نامشخص می باشد و آن را بیشتر باید به حساب " زیان پنهان " نهاد .

۱۴-۶- با اکتساب آخرین ارقام و درج آن تحت عنوان کاهش ارزش (حقوقی) ، حال می توان جمع سه ستون را محاسبه و سوخت و یا زیان ملی را برای مدت معین شده محاسبه نمائیم .

۱۵-۶- چنانچه رقم بدست آمده را با جمع خسارات پرداخت شده توسط مؤسسات بیمه محاسبه نمائیم می توانیم به خلاء و فاصله بین زیانهای تحقق

۲-۶- در ادامه این مقاله نگاهی داریم به روش اندازه گیری مطلوبیت خدمات بیمه که چنانچه به درستی بکار گرفته شود ابزار مناسبی جهت سنجش نتایج بدست خواهد داد .

۳-۶- روش پیشنهادی بسیار ساده طراحی گردیده است لیکن در صورت استفاده از آن امکان اندازه گیری و سنجش خدمات یک مؤسسه بیمه به درستی قابل بررسی خواهد بود . این روش در حقیقت فاصله بین زیان و یا سوخت ملی و خسارات پرداخت شده را محاسبه می نماید .

۴-۶- سوخت و یا زیان ملی در محدوده این روش به مفهوم کلیه خسارات و زیانهای است که در اثر تحقق خطر غیر قابل پیش بینی و غیر عمدی در طول مدت معینی به وقوع می پیوندند خواه ناشی از اتفاقات طبیعی مانند زلزله و یا سیل باشد و خواه ناشی از اعمال انسان و یا کاربرد ماشین آلات بوجود آید .

۵-۶- اندازه گیری سوخت ملی امری آسان نمی باشد و با استثنای آتش سوزی در یکی دو کشور اروپائی ، نگارنده انجام این امر را در محدوده یاد شده توسط سایر کشورهای دنیا به یاد ندارد . علیهذا به نظر می رسد برای کشورهای در حال توسعه که از تکنولوژی و ساختار فنی پیچیده ای برخوردار نیستند انجام این موضوع با مشکلات کمتری روبرو باشد و تحقق آن خارج از امکانات نباشد .

۶-۶- سوخت ملی را می توان در سه طبقه زیر خلاصه نمود :

- سوخت (زیان) اموال

- سوخت (زیان) عمر

- سوخت (زیان) حقوقی

۷-۶- سوخت (زیان) اموال هر دو بخش زیانهای مستقیم و غیر مستقیم را در بر می گیرد و ناشی از اتفاق غیر منتظره می باشد که موجب کاهش ارزش در اموال می گردد . آتش سوزی از جمله خطرات اصلی در این

شاخص‌های پیشنهادی جهت مقابله عملیات بیمه در بخش‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی

یافته و جبرانه‌های انجام شده پی ببریم و این خود بهترین وسیله جهت مطلوبیت بیمه در کل اقتصاد یک کشور می‌باشد.

الف: شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی

- ۱- سهم بخش کشاورزی از کل درآمدهای ملی (تولید - کشت - نیروی انسانی)
- ۲- توسعه جامعه روستایی (مکان و جمعیت)
- ۳- توسعه جامعه شهری (مکان - جمعیت)
- ۴- توسعه جابجایی شهری
- ۵- میزان بیسوادی
- ۶- میزان ارتباطات عمومی
- ۷- همگونی طبقات جامعه
- ۸- نرخ زادوولد
- ۹- میزان رفاه اجتماعی

ب- شاخص‌های اقتصادی

- ۱- تولید ناخالص ملی
- ۲- رشد واقعی نرخ سرانه از تولید ناخالص ملی
- ۳- فراوانی منابع طبیعی
- ۴- استفاده از تکنولوژی پیشرفته در ساخت
- ۵- رشد صنعت
- ۶- ساختار تشکیلات کشاورزی
- ۷- استفاده از تکنولوژی مدرن در کشاورزی
- ۸- رشد تولید کشاورزی در واحد سطح
- ۹- وجود روش‌های مالیاتی مؤثر
- ۱۰- بهبود سیستم‌های مالیاتی
- ۱۱- تأثیر مؤسسات مالیاتی در اقتصاد
- ۱۲- بهبود سیستم‌های مالی
- ۱۳- بهبود منابع انسانی
- ۱۴- ساختار معاملات خارجی (صادرات - واردات)

۷- نتیجه‌گیری

آنچه در این مقاله آمد صرفاً "آغازیست بر مجموعه‌ای از مطالعات و تحقیقاتی که می‌بایستی در مورد اهمیت و نقش واقعی و مؤثر بیمه در اقتصاد کشورهای در حال توسعه بعمل آید. اینجانب به سهم خود آنچه در عمل تجربه نموده بودم عنوان کردم و روشی را جهت اندازه‌گیری سطح و میزان مطلوبیت خدمات بیمه در یک جامعه مورد نظرا ارائه نمودم. هرچند برای پرمودن خلأ مطلوبیت می‌بایستی اقدامات اساسی در بهبود سطح مدیریت‌های بیمه و استفاده از ابزار مدیریت ریسک در دستور کار صنعت بیمه قرار گیرد ولی حرف آخر را می‌خواهم از زبان دکتر فرناندو سوارش اقتصاددان امور بیمه از کشور اسپانیا بزنم که در مقاله بسیار ارزنده‌اش خطاب به حضار اجلاس بیمه‌جهان سوم در اکوادور در سال گذشته ایراد نمود:

"اگر فایده تمام فعالیت‌های اقتصادی

صرفاً "متوجه فعالین اقتصادی نبوده

بلکه کل جامعه‌ای که این فعالیت در آن

انجام می‌گیرد بشود در این صورت

فعالیت‌های بیمه به عنوان بخشی از

فعالیت‌های اقتصادی، خدمات بشمار می‌آید

را متوجه جامعه خواهد ساخت. جامعه

بیمه‌گرا، جامعه‌ای معتدل و پویا می‌باشد

و فقط در جامعه‌ای معتدل و پویا ترقی

و تعالی و عدالت اجتماعی همزمان

امکان پذیر می‌باشد."